

А. ПОЛУБОТОК.

„З МИНУЛОГО“.

За що?
Життє.
З минулого.

1916.

А. ПОЛУБОТОК.

„З МИНУЛОГО“

За що?
Життє.
З минулого.

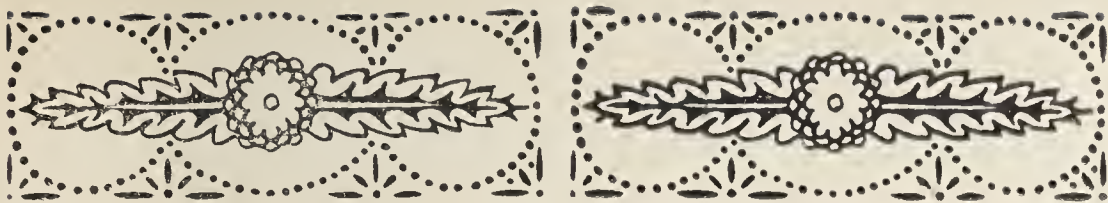
З друкарні „Союза Визволення України“.

1916.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
John and Mary A. Yaremko Foundation

<https://archive.org/details/zmynuloho00polu>

З а щ о?

Ми йшли на війну. Одірвані від рідних осель, від всього, що було нам дороге і любе. Ми йшли на смерть. Ридаючи важко, провозжали нас наші жінки й діти, що не сподівалися побачити нас більше, що лишалися дома, на злиденне й нужденне існування. Ми одвертали ся, щоб не бачити їх жаху, а власний смуток топили в чарках горілки, в п'яних, солдатських піснях.

Ми не знали куди і за що ми ідем? Нас гнали, як гонять отару баранів на біїню, а ми покірливо й сумно йшли помирати. А хто упирався, протестував, штаб ся—того нагло ханали й кидали до в'язниці.

Ми знали тільки одно:—„так веліло начальство“. Знали ще, що без нас наші бідні родини будуть гинути од голоду й холоду, а правителі і пани будуть байдуже дивити ся на се, бо се в їх інтересі. Ми йшли, а поруч з нами йшла—смерть. В гомоні бійки нелюдської, кривавої різної, де брат забивав брата, ми сотнями тисяч складали свої голови, без ропоту й прокльонів. Тільки на чолі у померших, сьвітило ся питання:—„за що?“. Ті, що вели нас до бою, трусливо ховали ся од смерті, і

опісля підраховували скільки забито їми „гарматного мяса“. Ми мовчки убивали власних братів, таких же рабів, як ми самі й очікували за се вдячності начальства.

Нас катували голодом і холодом, нас били батогами за годину до смерти, над нами знущалися, а ми терпіливо йшли.

Де хто із нас дістався до полону. В далі від рідньої оселі, в далі від усього що нам любе й потрібне, ми мовчки зносимо все і жалкуємо, що мало жертв принесли на олтар Російського царату! І коли хто старається відкрити наші очі, коли кращі сини нашого народу,—зовуть нас до освіти і боротьби за волю рідного краю, ми одвертаємося, бо боїмося!

Ми йшли на смерть, нам до всього дорогого було байдуже, аби тільки ті, що нас вели, назвали нас „молодцями!“

Тільки в хвилі невгоди й великого суму,—взір наш,—взір рабів московської мачухи, підіймається до неба з питанням: „за що?..“

Ж и т т є.

Я бачу тебе—життє, в перші дні моєї юности.
Дивне й прекрасне ти, як молода тополя, що простерла свій гнучкий стан до блакитного неба!
Гарне ти, як та роза, що тільки розпустила свої чудові лепестки під ніжним промінням ясного сонця!..

Ти убане в рожеве саяво 'світлих надій і свободної, просторої думки, що сягає в безмежних емпірах святих ідеалів, в безпредільних творах могутнього розуму!..

На голові у тебе—вінець із мірту й лілей:—символ любови і миру!

Принадне ти!—Немає нічого кращого від тебе в підсонячній світлі:

Я жити хочу,—хочу пізнати всі роскоші влади тобою... О моя любо!..

.

Я помилив ся...

Життє!—Не є ти ідеальною любовю, безмежним щастєм твого буття. Я бачу тебе очима дорослої, міцної людини...

Ти стоїш на неприступній скалі, що панує над хвилюючою стихією;—Стихія і ти, Ти і стихія, —се нероздільно цільне!

З рамен твоїх спадає червона мантия, краски людської крові;—голова твоя покрита діадемою із кістяків,

Ти тримаєш в руці прапор, який витканий із досвіду й знаття. На йому надпись:—**Ж и т т є—с е б о р о т ь б а!—Б о р і т е с я!**

Жорстке ти й величне, але таємниче—принадне!

Я люблю тебе і хочу бороти ся за твій ідеал!..

.

Розбитий я і знищений тобою—Життє.

Тільки нині, можу я дати твій дійсний, не скрашений хварбами ілюзії образ!

Стара ти і відразна—предвічна чарівниця!..

Вся ти—се безмежна тканина сльоз і страждань, надій і разчаровань злиднот і боротьби за право користувать ся тобою!..

Ти є:—велике і ничтожне—„Ніщо!“

.

„З МИНУЛОГО“

(Записки бувшого околоточного)

Се було в 1913 році. На посаду Н—ьского Губернатора Хв—ва, який відзначався своїм шахрайством при виборах в 4 державну Думу, був назначений Камергер Височайшого Двора А. Б—ко.

Новий Губернатор привіз із собою цілу стаю урядництва і між иньшими бувш. Н-кого Поліцаймейстера П—іна, який і заняв посаду в Н.-Н-ді П—ін з перших днів свого урядовання нагнав терор не тільки на своїх підвласних, але й на всіх горожан, які цілковито згубили розум од страху перед новим шефом міської поліції.

Місто як раз готовилося к торжествам „трехсотлітняво“ юбілею Дому псевдо-Романових і прийому Миколи з родиною, а через те поліція мала великий клопіт в удаленії неблагонадежного елемента і цілковито збивалася з ніг...

П—ін з перших днів, оголосив, що він „вимете“ з Нижнього уся інтелігенцію і свідоме робітництво, а їх посади замінить членами Союзу „Русского“ Народу і иньшими „чесними людьми“.

Всі приїзні студенти, курсистки, робітники, безробітні,—виспалалися цілими ешалонами, а ті, що лишалися, мали що дня трусн і мандрували в поліцію. Поводився новий Поліцеймейстер, зо всім без виключення горожанам, дуже гордовито і в переважна говорив „ти“... Од сього не була виключені, навіть дами.

Бійки горожан і поліцейських відбувалися що дня по самим мизерним поводам, а що до відношення к арестованим, то їх майже забивали на смерть...

Як раз в ці часи, на В.-Покровці, був заарештований філспрамі „охранки“ відомий діяч Російської партії соц.-революц.,—студент Московського Університету К. Л—в, який утікши з заслання, якось дістався до Нижнього. Бідолаха знаходився в останнім градусі сухот і товарищі хотіли вислати його на організаційний кошт в Італію. Арештованого по аресті, привели в 1-шу Кремльовську часть і там по звичаю так ізбили, що прийшлося йому опинитися замість „одинокі“,—в міській Богоугодному заведенні, т. е. болниці. „Болгарь“ і „Ніжегородську Річ“, які надруковали об сім, були зараз же skonфісковані, але свідомі „шари“ зараз-же про те дізналися і виникла думка визволити хворого в'язня і заховати в безпечний куток од взору поліції.

По пляну, оден із співробітників місцевої організації, мусів вступити на посаду „околоточного“ 2-ї Кремльовської часті, і в день своїй черги

дежурства при Л., устроїти його побіг. Жереб на виконання сього пав на мене і я хотя не мав змоги зробити утечі, всеж таки прослужив 2 місяці в Нижегородській поліції й добре обзнайомився із сим цікавим урядом, да ще під проводом такого „звіра в людськім образі“ як був П—ін.

Про цей час, який оховає такі події, як страйк на Сормовському сталолітейному заводі і „пробиванье“ Миколи в Н.-Новгороді, а також убийство Фрилормана я і хочу, власне тутки—розповісти.

„Як я зробився околоточним?“

20/II, я одягнувши куплені на толкучці „мін-джак“, і „плісові“ штани і діставши в „явці“ паспорт на ім'я „крест'янина Кіевскої губ. п уїзда с. П.-Борцаговка, Василя Игнатьевича Михайленка, середняго роста, грамотного, 22 літ,—особих приміт не іміючого“,—з маленьким страхом прийшов до канцелярії 2-ї Кремльовської часті. Було коло 6 годин вечера;—брудні кімнати з голими сїримми стїнами, осьвічені електричними лампами, були битком набиті дворниками й господарями домів, що чекали черги до „ адресного стола“, де муїли подати до заяви листки домових книг.—Було страшенно накурено й смерділо чимсь спеціфічним, щось в роді—дьогтю і капусти—повітре, виключно Російських поліцейських участків.

В кімнату дежурного околот. надзирателя то й діло, що вводили п'яних візників і робітників в

які лаючись й сперечаючись старали ся вирвать ся од своїх мучителів—городових за що й діставали здоровенні шлепки по лицях і иньших частинах тіла.

Я смиренно зняв шапку й пропхавши ся до дежурного спитав, чи не зможу побачити п. пристава;—поліцейський підозріло оглянув мою постать, не побачив на мені нічогоісенько цікавого, крім стоптаних чобіт й брудного убрання, але всеж грубо зпитав на що?—Я докладно пояснив йому, що я „є писець по фаху, служив в Кієвського повітового справника, що випадково дістав ся до Нижнього і тутки гину з жінкою й дитиною, бо ось уже другий місяць не маю посади“—і таке иньше. Мабуть, мав я дуже плаксивий вигляд, бо поліцай потрохи зглажував свої морщини на чолі і навіть спочуваючо отповів мені, що без протекції поступити не можливо, але я можу попробувати.

З „трепетом душевним“, опинив ся я незабаром, перед грізними очима пристава Лаптева і подав йому прохання...—Прийшло ся знову почати свою байку з ще більшим смиренням і збентеженням, але цей був не із мягкосердних і коротко пояснив, що як не маю рекомендації, то нема чого і совати ся. Грунт уходив із під моїх ніг, але я мав ще останнє средство:—„білет на звання члена—дружиннека К-со О-ла С, Р. Н.“ і атестат од його голови—Картамишева. З ціми двома „документами“ я знов звернув ся до „Его Високородія“ і ціль

була осягнена!—Дістав розказ прийди завтра в ранці до Поліцейського Управленя на „осмотр“ самого П—на.

Останок вечера я провів в компанії товаришів, які зо сміху помирали од мого оповідання про моє походженіє в участці. Дійсно було сміховито, що наші „блюстителі“, рахуючи себе за непомилне „око“ міста,—згодили ся прийняти до себе на службу, чоловіка, якого уже другий рік безуспішно шукають через всі охранки.

Ранком я в 9 годині уже був пред лицем Поліцаймейстера. Представляло ся нас троє:—два пошлих тіпа з „Георгіями“ і медалями в петлицях і я. Що мені дуже шкодило, то моя чисто-хлопача фізіономія, але я насуплював ся яко міг і держав ся як рянній мійський хуліган, котрому море по коліна і житє не в диковину.

Паскудін пильно оглядів нас, поворочав на всі боки, виялав мене матерно за не солдатську виправку і взагалї—остав ся задоволеним, коли я жваво розповів йому о Київських чорносотенних виступах і раз за два сказав замісто „еврей“—„жид“.—Звернувши увагу на мою молодість, він згодив ся прийняти мене на посаду „ісполняючаго обовязки околот. надзирателя“, але з умовою „не дурить, а то заперет“.

В 12 годині я вертав ся з поліції хвалючи провідінне, що все склало ся так гарно і залишивши там свої „псевдо-документи“. Умови були такі:

в місяць мав діставати 17 корб. 90 коп. платні і казенне, де-яке, убраннє і зброю;—працювати мусів од 6 г. рано до 3 г. ночі, а три години що дня мав на сон, їжу і відпочинок!..—Не дивно, що поліцейські беруть хабарі. За 60 коп. в день при 21 годинній праці,—годі прожити чоловікові з родиною в великому місті!..

Перші кроки на поприщі поліція.

25/II в розказі по поліції було оголошено, що кр-я Василь Міхайленко зачисляється на оклад мл. городского 2-й часті з „возложеннєм на його обовязків околоточного надзирателя в 1-м кварталі“. Мені неможливо „везло“! В районі моєї посади знаходилася більниця і я мав можливість бувати в ній, себто і у хворого Л. що дня. Закупивши на власний кошт обмундирования, що коштувало коло 150 карб. і убравши ся в щеголевату форму поліційного под-офіцера, я явив ся представлять ся П—ну.

В поліції було багато публіки і я мав нагоду переконатися що таке є новий шеф поліції. Бідолашні прохачі були уставлені в одну ширенгу маючи на чолі дежурного помішника поліцаймейстера і тримаючи в тремтячих руках писані листи прохань. Через добрих дві години по пробігу при-йомного терміння,—в салі наступила нагла мертвотиш. Відчинили ся двері кабінету і ввійшов поліцаймейстер,—він пильно оглядів прохачів, обличчє

його почервоніло й очі налягли ся кровю. Момент все як замерло, але ось розніс ся міцний голос патрона і із уст поляла ся така лайка, що кожний босяк з нічліжного дому, міг би був позаздрити. Мотивом визвавшим грозу, оказала ся маленька, згорблена старуха, що тремтячи і плачучи прийшла прохати залишити у місті її сина, якого поліція виспала на час ювілейних свят, по причині його: „молодих літ і підозрилих думок“. Вона прийшла в другий раз міркуючи прокинути серце „блюстителя міських нравів, але даремно!—Еї ввели два здоровенних поліція і витолкали на двір, як паршиву собаку, не звертаючи уваги ні на її літа, ні на горожанське становище.

Дальше шановний шеф нагримав на пніших прохачів, по одиночці, кажучи всім „ти“ і не жалкуючи образливих слів. Жалко було дивити ся на поважних горожан славного міста Н.-Новгорода, сіх купців, власників домівок, підприємців та урядників з жінками й дітьми які в позах рабського підчинення і покірливості,—стояли перед Пном, і по обличчях їх пробігали льстиві усмішки, в яких для постороннього світила ся ясна характеристика сіх поважних осіб! Дійшла черга й до мене. „Честь імію представити ся Вашему Високоблагородію—такій то“—гаркнув я во всю силу легких і після пильних оглядин начальника і заключних слів, в яких виражало ся задоволення: „пшев вон молокосос“—благополучно вилетів з управління. В канцелярії части я познайомив ся з будущими сослуживцями;—їх було всего 12 чол.

не рахуючи городових, пристав Лактаєв, три помічника Сахаров, Галенко і ще оден німець, фамілії не тямлю; після 8 квартальних надзирателїв—молодих і старих Вяхірев, Дорофєєв, Стемашко, Лактаєв (син пристава), Юдашов, Дворянчиков, Читов і Заруба.—Всі ці добродії на низших „окладах“ платні, мали великі родини і їх життя цілком залежало од хвилевого настрою начальства і добровольних даяній мійського обивателя! Люди сї стояли на самій нищій ступені освіти, їх бажання були вузкі і грубі, а інстинкт заміняв їм інтелектуальне співчуття. Жаль огортав душу, коли придивити ся до їх нужденного, злиденного життя, без промінїв щастя, ідеальних стремліннь, без сьвітлих радощів. Вони ходили во тьмі і життя убивало в них, надію і здібність до кращаго в будучинї!..

Що мене особисто вразило, то се їх широка соціальна сьвідомість, їх тайне співчутте до політичної боротьби, але закуті в кайдани обставин вони сьвідомо ідуть на против того, що лічуть за правду і чому в душі поклоняють ся. Не вражай шановний читателю, бо це в більшости випадків так. Поліція є сьвідомий ворог народа, хоча і сама в складї,—являєть із себе дітей народа!

Про поліцаїв можна сказати одно: „люди продавші себе за 17 корб. в місяць“.

Ознайомивши ся з сослуживцями, я став знайомити ся з своїми обовязками і день проминув як

хвиля, а за ним чередою пішли одноманітній інші...

Я вставав в 1½ години рано, бистро одягався і голодний біг по своєму району.—Місто звичайно ще спало, погружене в мертвую тишу, тільки де-не-де під брамою можна було побачити дрімаючого городского, чи вартівника, да ізрідка пробігав який небудь робітник, що спішився на працю. Мені приходилося підходити к кожній брамі і міцно тягати за ручку звінка, виходив сонний двірник з мітлою і починав мести вулицю. Прокинув таким чином двірників, за що вони кляли мене всіми відомими їм анафемами, я до 8 години пробігав всі підвласні мені вулиці і переконавшись, що чистота знаружі наведена, забігав в трактир Сухова чи Сїрова і там випивав пару шкляночаю з сніданком, із яєшницї і ситного хліба.

Треба сказати, що трактир не мав права на торгівлю горілкою, а тому Сухов, що місяця давав приставу 25 корб., помішнику—15 корб. окоточному 3 корб. грішми і щоденній сніданок, а за се його трактир представляв із себе брудний, ізвозничий шинок, де по невеличкій ціні можна було напити ся, наїсти ся і даже дістати „баршню“. Далі я буду казати про богато інших „доходів“, а поки що скажу, що се єдина підтримка Російського поліція, а горожане твердо переконані що так і мусить бути, бо як якій „ідеальний“ поліція не бере хабарів, то вони приймають всі міри, щоб скинути сього небезпечного субєкта!

Поснідавши я біг до часті і там сидів до 11 годин дня, виконуючи так звані „переписки“, себто бумаги по різних горожанським справам, як то:—взискання видатків і штрафів, вручення оповісток в явці до судових урядів—писання протоколів о різних випадках в кварталі, як наприклад крадіжках, бійках і т. д. Для сього в канцелярію приходилиш визвані „хозялами“ люди і часть праці виконувала ся на місці.

Сидя за роботою я мав нагоду знайомити ся з нравами поліції і з безсиьним обуренням бачити як бють арештованих, як окрадають п'яних і т. д. Разів зо два вмшав ся да і залишив, бо визвав удивленне, навіть у арештантів. Приходило ся дуже здержувати ся, щоби не звернути на себе уваги і підозрілости у окружающих „Церберів“. З 11 г. дня до 6 вечера, була перспектива чи бігати по домах свого участка з виконанням тихже переписок чи стояти в характері блюстителя порядка на перекрестці головних вулиць коло театра. Не буду казати як неприємно відчуваєш себе і в тому, і в другому випадках, скажу тільки що моя персона навкруги визивала,—поважанне і вдячність з боку простолюдя, а в інтелігентних і буржуазних шарах,—дивуванне і обіцянки, вирвати мене з „поліційного бруду!..“—Держав ся я з великим достоїнством „дивував“ обивателей знатєм таких річей; які далеко не кожному околоточному відомі, а в поводженню дбав о самі тонкі лагідности і—простоту.

Що до „хабарів“—то брав їх тільки в тих місцях, де не брати було неможливо, щоб не образити вище начальство. Такими місцями були 12 пригонів разврату з платнею по 4 корб. в місяць околоточному і по 100 кор. приставу. 4 трактира з вдячністю в розмірі 3 кар. од кожного, 5 пивниць на суму 5 карб. що місяця і 19 крамниць з ріжнородною подякою. А всего, сі законні побори, не включаючи не беромих мною *не законних*, давали приход 74 карб. в місяць без платні од уряду, а іншим „*настоящим*“ околоточним по 300 і 500 карб. що місяця!..

Брати було страшенно неприємно і стидно, але свідомість дійсної ціні свого становища перемогла личні спочування.

Змінивши ся з дежурсьтва на голов. вулиці, або оббігав 40—50 помешкань обивателів в різних кінцях міста,—знов з'являв ся до участка, а звідти йшов в наряд себто в театр, або клуб, де простоював до 8 ч. в., до 12, а то 3 ночі!

А коли розбитий біганиною лягав до ліжка, то був небезпечений, що через годину покличуть на пожежу, чи трус...

Правительство має рацію, даючи нижнім чинам поліції жебрачую платню і вимагаючи з них непосильної праці. Од сього, чини поліції завжді злі, як голодні пси і мусять налітати на горожан, а уряд від того має і користь і економію!

„Труси“.

Як я уже казав з початку, часи мого перебування в ролі поліційного чиновника, були періодом поліційних респресій і труси робило ся що дня і ночі во всіх кутках міста. За два місяці мені прийшло ся присуствовати на сорока двох „обисках“, але тутки для прикладу розкажу про оден із них.—На Полевої вулиці в шикарнім особняку жив доктор медицини Т-й; він був Українець родом і душею, а по переконанням, кажесть ся радикал. Весь город знав шановного доктора, як гарного лікаря,—щиру, образовану людину і оборонця тих, яких обставини невільно закинули на Волгу.

Я був в дуже приємних відношеннях з доктором і уявіть собі моє становиско, коли я одною нічю узнав, що мушу присуствовати на трусі в його помешканні. Було коло трьох годин ночі, коли дім Т. був окружений сильним відділом поліції і в двері затарабанили п'ястуки десятка околоточних шпиків і жандармського ротмистра Я-ко.—Нам відчинила перелякана покоївка, що вискочила в одній сорочці; засьвітила електрику і наша непрошена компанія разійшла ся по кімнатах. Нї протести господарів, що в спальнях неодіта жінка і доньки д-ра, нї їх перелякані крики, не зостановили нашого нападу. Філяри распоряджали ся як у себе дома, рили все що попадало під руки і загортали на стіл в їдальні, де сидів ротмістр, все, навіть учебники.

Я спочував себе дуже ніяково, бо очі д-ра і його родини так і їли мене презрінням і відразою, а я не мав нагоди пояснити ся. Я пильно лазив по скриням і кепкам, набив кишені пальто і мундура ріжними листами, що могли на мій погляд скомпромітувати Товар. і заслуживши подяку жандаря за старання що небудь знайти,—пішов спати до дому в 7 годині ранком, коли потомлені шпики з перепроханнями і „великим адорантом“ опустили помешканне не знайшовши, ані аркуша. Коли я передав в „явку“ здобуте в квартирі д-ра, то вдячності Т. і його родини не було кінця.

Шли дні за днями. Я продовжував свою „благотворну“ діяльність в ролі поліцейського. „Людина до всього привикає“,—звикнув і я із своїм положенням, навіть втягнув ся о стільки, що по волі робив ся цілковитим „квартиральним“ і начальство не могло мною нахвалити ся. Я „примірно“ вставав о 6 год. рано, наскоро пив склянку чаю і біг по своєму околотку.

Обовязком моїм було оббігати 9 вулиць і нагнати дворників до убірки;—рівно в 8 год. їхав помічник поліцмейстера Висоховський і треба було к тому часу „навести“ чистоту на тротуарах і мостовій. В $1\frac{1}{2}$ 9 я уже сидів в канцелярії і виконував всілякі папері, приймав інструкції свого патрона-помічника пристава Сорохтіна і т. д.;—рівно о 12 півдня,—біг до дежурства і шість годин стояв на углу В.-Покровкі і Алексіївської вулиці,—проти театру. В $1\frac{1}{2}$ 7 год. вечера їв наскоро обід в

трахтирі, в 7—був знову в канцелярії до 9, а в 9 йшов до якого небудь клубу чи театру, де відбував „наряд“ до 2—3 ч. ночі. В 1/4 г. ночі—зморений до обезсилення, я надав в ліжку і засинав сном мерця, щобн прокинути ся через дві—три години!..

Разнообразієм в сій щоденній програмі були блукання по примітках „разврата“ і злодіїв, списування протоколів, а також ходження на труси до політично і уголовно—підозрілих.—Діло з побігом Л-ва підвигало ся дуже кепсько, бо я ні як не міг потрапити на постійне дежурство при йому, хоча і зумів конспіративно перебалакати з їм і навіть устроїти йому „передачу“ з волі.—Накінець,—26 марця 1913 р., я був нагло покликаний до поліцмейстера Фримермана...—Йшов із трепетом душевним і очікуваннем всіх злиднот, які тільки можуть посипати ся на голову бідного квартального.—Яке же було моє здивовання, коли я узнав, що мені доручаєть ся отповідальний, постійний пост при Мартиновській больниці.—Біг ніг не чуючи під собою від радощів і навіть налякав товаришів, коли влетів до їх з цією вісткою!

.
.

Сумне вражіння зробили на мене туберкульозні палати Мартиновської больниці. На другому поверсі внутрішнього флігелю,—йшов довгий коридор весь викрашений масляною фарбою, з довгою білою доріжкою на долівці;—по боках були вели-

кі кімнати, де лежали хворі:—з одної сторони коридора—муштини, з другої—жінки. В палатах було чисто, просторо і тихо. Довгими рядами стоять ліжка з чорними досками в головах.

Повітря важке, заражене різними ліками і дезинфікатами.—Стіни і потолок білі і обличчя хворих незвичайно гармонірують до їх мертвої, глянцевої білизни. В углу коритора находила ся маленька, світла кімнатка з вікнами виходячими на Александровський откос;—звідси откривав ся незвичайно чудовий вигляд на широкий Волжський простор і далекі потобічні села, лани й ліси. Свіже весняне повітря міцно вливалось через вікно, а сонячні проміння ласкаво грали ся на білих стінах кімнати.

В цьому покойничку було три койки;—на середній лежав важко хворий Л.-в. на других—спали два конвойних городових. Для мене була призначена окрема в дежурній кімнаті милосердних сестер. Хворі, що лежали в палатах,—особенно вражали тим, що, то тяжко стогнали і метали ся в своїх ліжках під впливом важких страждань то в друг неначе здоровіли, були веселі, говірливі, навіть румянець виступав на їх блідних обличчях. Але за який час, їх ліжка загорожували ся білою шірмою і за годину виносили ся до мервецької!.. Тов. Л. був в анальогічному розположенню:—ми багато балакали про різні справи, але обережно, щоби не викликати підозрілости городових,—іноді шуткували й бавили ся в шахи, але все се було

хвилює. Як раз к тому моменту як були зроблені всі заходи к увозу його з лічницї,—він захопив, засумував і за два дні скінчив ся.

Моя місія, зробити крадіж важко—хорого „арештанта“ віднала, але та обставина, що мені удало ся прослужити 2 міс. в поліції, удало ся добре пізнати службу в неї і побут поліцейських, а за одно і зробити де кілька корисних вчинків для своєї організації, особисто же—облегчити останні часи умираючого товариша,—дуже втішала мене.

За тиждень я подав рапорт о болізни і перестав ходити на службу, а ще через тиждень був увільненим і тікав з Н.-Новгороду, бо „охранка“ якось доконала ся, кого мала на службі її товаришка—„наружна поліція“!

Нерідко згадую я свою „службу“ в Нижегородській поліції, своїх темних і забитих „колег“, які за кавалок хліба здирали шкуру із своїх братів—горожан і жалко мені їх і болючо за їх несвідомість і за марне існування.

Не лаяти їх треба, а презріло жаліти, бо вони є не більше—як витвором Російської правлячої системи...

Видання пресової секції просьвітного віділу
„Союза Визволення України“ в Вецлярі.

- 1) „Просьвітний Листок“ виходить що дві неділі,
1 й 15 кожного місяця і подає статті, поезії
й всілякі цікаві вісти із сьвіта і з табору.
- 2) Калєндар на рік 1916, подає дні і сьвята на весь
рік, схід і захід сонця, види місяця, вигляди
на погоду і таке иньше. Дальше вірші й статті
полонених, статистику України, господарські й
лікарські ради, тощо. Гарно розмальована ок-
ладинка, чотири воєнні образи.—коштує 40 ф.
Для тих, що йдуть на робітничі команди 20 ф.
- 3) Вецлярська бібліотека полонених.
 - І. Захолявна книжочка, присьвячена „Славно-
му й Сьвітлому Союзу Визволення України“
сторін 62, коштує 20 феників.

II „Модестови Менцінському на спомин його концерту в таборі,“ на гарнім папері з портретом славного сьпівака та з ріжними прикрасами—ціна 15 феників.

III Тарасови Шевченкови, у 102 роковини його уродин, із портретом поета й численними картинами. Коштує 20 феників.

IV Дідова казка,—оповіданнє А. Полуботка 10 ф.

V З Минулого—А. Полуботка 10 ф.

Товариші! І чужому наuczайтесь й свого не цурайтесь. Купуйте і читайте писання своїх товаришів!

